

KIMPASSA

Yhteisöllisyyden
edistäminen
oppilaitoksessa

JULKAISIJA:

LSKKY / Uudenkaupungin ammatti- ja aikuisopisto Novida,
Hannu Ketonen, Martti Virtanen
2012

KUVITUS:

Eppu Ruoraniemi

LÄHTEET:

- Oppaan lähteinä olemme käyttäneet Mikko Aallon Ryppäästä Ryhmäksi opasta, varsinkin useiden harjoitteiden osalta.
- Aalto, Mikko, 2000. Ryppäästä Ryhmäksi: Tammer-Paino Oy.
  - THL:n verkkosivuja, http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/periaatteet/yhteisollisyys
  - Suomen Jääkiekkoliiton koulutusmateriaalia ryhmän muodostumisesta ja sen arvioinnista
  - sekä omia kokemuksia ja muistiinpanoja "matkan varrelta"

SISÄLLYSLUETTELO

SAATTEEKSI OHJAAJALLE	4
Yhteisöllisyys koulun voimavarana	5
Yhteisöllisyyden merkitys	5
Yhteisöllisyys lapsen ja aikuisen näkökulmasta	5
Ryhmyttävän aloitusviikon tavoite	6
Yhteiset pelisäännöt "päättötyönä"	7
RYHMÄN RAKENTAMINEN	8
Yleiset periaatteet ryhmän rakentamiselle	9
Ryhmän kiinteyttä lisääviä tekijöitä	10
Tehokkaan ja tehottoman ryhmän piirteitä	10
Miten huippuryhmä syntyy?	12
Turvallisuus ryhmäytymisen kivijalkana	12
YHTEISTOIMINTAHARJOITTEET	13
Tutustumista, hauskanpitoa ja vapautumista	13
Me-hengen syntyminen	13
TUTUSTUMISHARJOITTEET	13
Nimilappuharjoite, esittely	14
Yhteinen aamulenkki	14
Still -kuva	14
Pölkkyharjoitus	14
Ryhmäskset	14
Pelissännöt ja "luokan vanhimman" valinta	15
Novidarastit "Talo tutuksi"	15
ONGELMANRATKAISUHARJOITTEET	16
Hämähäkinseitti	17
Vaijerikävely	18
Tukinylitys	18
Vesistön ylitys	19
Ankkurinosturi	20
Pomminpurku	20
Rengastolppa	21
LUOTTAMUSHARJOITTEET	21
Nightline	22
Sokkomato	23
ESIMERKKI: ALOITTAVIEN LUOKKIEN ENSIMMÄISEN VIIKON OHJELMA / AIKATULU	24-27

Saatteeksi ohjaajalle

Ryhmän ja luokkahengen vaikutusta yksilöiden oppimiseen ei voi liioitella. Hyvän ja myönteisen ilmapiirin vallitessa opiskelijat viihtyvät koulussa, tuntevat kuuluvansa joukkoon ja olonsa turvallisiksi luokkayhteisössä kuten myös koulussa yleisestikin. Turvallisuuden tunne on myös perusedellytys hyvälle oppimistapahtumalle. Hyvässä yhteisössä ja ryhmässä vallitsevat mm. sellaiset arvot kuten turvallisuus, luottamus ja toisten kunnioittaminen. Tämä näkyy siten, että yhdessä kuuntelemme mitä toisilla on sanottavaa, annamme kaikille tasa-arvoisen mahdollisuuden vaikuttaa yhteisiin asioihin, huolehdimme yhdessä kaikkien viihtyvyydestä ja hyvinvoinnista yhteisössämme sekä kunnioitamme toistemme erilaisuutta.

Tämä yhteisöllisyyden edistämiseksi tehty suunnitelma pohjautuu Novidan ryhmäyttämissuunnitelmaan 1.luokan opiskelijoille. Suunnitelmaa ja sen osia voi käyttää erikseen suunniteltaessa luokalle tai koululle erilaisia yhteisöllisyyttä edistäviä tapahtumia. Yhden toiminnallisen harjoitteen voi irroittaa vaikkapa oppitunnin aiheeksi tai koulupäivän alkuun. Harjoitteilla kyetään myös tukemaan erikseen suunniteltuja erilaisia oppimispäiviä, joissa opetusta toteutetaan eri ympäristöissä erilaisin toiminnallisin menetelmin.

Opas sisältää hyvän perehdytyksen harjoitteisiin ja niiden taustalla olevaan teoriaan. Tässä oppaassa ei ohjeisteta yksityiskohtaisesti opettajia siitä, miten ja milloin harjoitteita olisi käytettävä. Ryhmähengen muodostumisen kannalta on tärkeää, että ryhmäyttämis-toimenpiteet aloitetaan heti ryhmän kokoamisen alkuvaiheessa. Koulussa ainakin jokaisen lukuvuoden alussa tähän tulisi kiinnittää huomiota. Samalla tulisi huomioida, että jatkossa hyvän ryhmähengen muodostumista tulisi ruokkia säännöllisin väliajoin lukuvuoden aikana. Ryhmän "hitsautumiseen" kuluu toisinaan paljonkin aikaa ja tilanteet sekä suhteet ryhmän sisällä elävät muutoksessa, joten hyvä alku ei aina takaa pitkää jatkuvuutta.

Luokkien positiivisen me-hengen vaaliminen ja koulun yhteenkuuluvuuden tunteen saavuttaminen on aina koko koulun yhteinen asia.

Hannu Ketonen

Yhteisöllisyys koulun voimavarana

Koulumaailmassa tämä edellyttää nykyisen, vahvasti yksilöllisyyttä korostavan toimintamallin rinnalle myös yhteisöllisyyden voiman ja arvojen selkeää ja aiempaa korostetumpaa mukaanottoa. Käytännössä tämä ilmenee parhaimmillaan hyvänä ja innostavana luokkahenkenä, missä yhteistyötaidot sekä toisen auttaminen ja huomioon ottaminen korostuvat. Näiden tavoitteiden jalkauttamisessa käytännön toiminnaksi ryhmänohjaajat ovat keskeisessä asemassa.

Yhteisöllisyys löytyy yhteisöstä. Yhteisö voi muodostua jonkin alueen, asian tai paikan ympärille. Yhteisö voi asettaa itselleen arvoja ja normeja, joiden mukaan jäsenten tulee toimia. Näiden lisäksi yhteisöllä on myös olemassa tavoitteita ja päämääriä toiminnan ohjaamiseksi. Yhteisöllisyys on edellä mainittujen asioiden sisäistämistä ja näkyväksi tekemistä. Alla on koottu ajatuksia siitä mitä yhteisöllisyys on.

Yhteisöllisyyden merkitys

- ihmisten yhteenkuulumisen tarpeen tunnustamista ja arvostamista
- toisten kuulemisesta tulevan uuden voimavaran esiin nostamista
- korostaa sitä, että kannattaa nähdä vaivaa porukan pitämiseksi yhdessä, koska jokaisella on annettavaa
- yhteisö on sitä vahvempi, mitä moninaisempi on sen verkosto ja mitä enemmän on yhdessä ratkottu pulmia
- yhteisöllisyyteen sisältyy luottamus siinä olevia ihmisiä kohtaan
- on osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta
- yhteisöllisyys rakentuu yhteisön jäsenten välisissä suhteissa ja vuorovaikutuksessa
- ihmisen liittymistä ja identifioutumista johonkin sellaiseen, jonka hän kokee arvokkaana
- Yhteisöllisyys on kokemuksellinen asia: yhteisöllisyyttä on se, että kokee olevansa osallinen ja kokee voivansa vaikuttaa. Kun kokee, että sinusta välitetään ja sinä välität.
- yhteisöllisyys on ennen kaikkea mahdollisuus ja voimavara (THL 2012)

Yhteisöllisyys lapsen ja aikuisen näkökulmasta

Lapsille yhteisöllisyys on oikeutta osallistua yhteisölliseen elämään. Tällä tarkoitetaan yhteenkuuluvuutta johonkin yhteisöön, kuten perhe tai koulu, sekä vuorovaikutusta ihmisten välillä. Tämä on myös edellytys hyvinvoinnille ja elämänhallinnalle. Aikuiselle yhteisöllisyys on myös tärkeä osa elämää, kuten lapsellekin. Joukkoon kuuluminen ja tuen yhteenkuuluvuudesta parantavat niin aikuisen kuin lapsen / nuoren hyvinvointia ja elämänhallintaa. Lisäksi työyhteisöissä, kuten kouluissa yhteisöllisyys mahdollistaa yhteisöllisen hyvinvoinnin edistämisen. Parhaimmillaan yhteisöissä yhteisöllisyys ilmenee myös kollektiivisena vastuuna lapsista.

Ryhmäyttävän aloitusviikon tavoite

Aloitusviikon ajatuksena on pyrkiä saavuttamaan jokaiselle osallistujalle perusturvallisuuden tunne omassa yhteisössään / ryhmässään. Turvallisen ryhmän ilmapiirissä hänellä on hyvä mahdollisuus jatkossa kasvaa ja kehittyä. Tällöin myös jokainen jäsen voi vapautua toimimaan omana itsenään. Omana itsenään oleva ihminen on tyytyväinen ihminen ja tyytyväisyys lisää hänen selviytymis- ja suoriutskykyään.

Kokemuksellinen oppiminen on hyvä lähtökohta ryhmäyttämistä suunniteltaessa. Ryhmäytyminen lähtee yhteisistä kokemuksista ja osallistuvasta tekemisestä turvallisessa ympäristössä. Tässä ryhmäytymiskoulutuksessamme tähdennetään seuraavia kokemukselliseen oppimiseen läheisesti liittyviä tekijöitä:

- Toiminnalliset menetelmät ryhmäytymisen perustana
- Tavoitteena turvallinen ilmapiiri ja ryhmä
- Ryhmäytymistä tukevat harjoitteet: *tutustumisharjoitteet, ongelmanratkaisuharjoitteet ja luottamusharjoitteet*

Ohjaajan tulisi perehtyä olemassa olevaan materiaaliin jo hyvissä ajoin ennakkoon ja pohtia tulevia harjoitteita sekä niiden toteuttamista. Tavoitteiden toteutumisen kannalta oleellista on, että ohjaaja itse ymmärtää harjoitteen syvyyden ja tarkoituksen.

Novidan aloitusviikon mallissa aloittaville luokille on rakennettu täysin erilliset ohjelmat, jossa ensimmäisellä viikolla jokaiselle päivälle on varattu 2-4 tuntia erillisiin ryhmätoimintaharjoituksiin. Ensimmäinen kouluviikko viedään 1. luokkien osalta kokonaisuudessaan läpi ryhmänohjaajien johdolla.

Aloitusviikon tavoitteena on tutustuttaa opiskelijat toisiinsa, luoda turvallinen ilmapiiri yhdessä toimimiseen, kehittää luottamusta ja hyväksyntää ryhmässä sekä sitouttaa ryhmää.

Yhteiset pelisäännöt "päättötyönä"

Viikon "päättötyönä" on laatia ryhmänohjaajan ja luokan opiskelijoiden kesken yhdessä keskustelemalla luokalle kirjalliset sisäiset pelisäännöt. Pelisääntökeskustelun kautta pyritään avaamaan opiskelijoille keskeisimmät kohdat koulun järjestyssäännöistä ja sitouttamaan jokainen yhdessä sovitulla tavoilla niiden noudattamiseen.

Pelisäännöt noudattavat oppilaitoksen järjestyssääntöjä ja opiskelijan oppaan ohjeita sekä henkeä. Pelisääntökeskustelu toimii myös ryhmän sisäisenä arvokeskusteluna siitä, mitkä arvot ja normit ryhmä ja sen jäsenet itse kokevat tärkeiksi yhdessä toimimisen kannalta. Ryhmä voi myös keskustelun kautta asettaa toiminnalleen jo ensimmäisiä yhteisiä tavoitteita ja päämääriä.

Ryhmän rakentaminen

Ryhmän rakentaminen

Hyvä joukkue, ryhmä tai tiimi on aina enemmän kuin osiensa summa. Toimivassa ryhmässä jokaisen osallistumisen ja yhdessä tekeminen ovat ratkaisevia asioita onnistuneen lopputuloksen saavuttamiseksi.

Alla on lueteltu periaatteita hyvän ryhmän rakentamiselle sekä ominaispiirteitä ryhmän ominaisuuksien tunnistamista varten. Näistä on hyötyä kun pohditaan oman ryhmän "tilaa".

Yleiset periaatteet hyvän ryhmän rakentamiselle ovat:

1

"Not I, but we"

Ryhmä on vahvempi kuin osiensa summa

2

Yhteiset suuntaviivat seuraavissa:

Yhtenäisen päämäärän luominen

Yksilökeskustelut

Yhteistyössä toimiminen, "Teamwork"

- Roolit / sopivat toimintatavat
- Tavoitekeskustelut
- Jokainen samalla viivalla / yhteinen tavoite

Vastuun kantaminen

Sitoutuminen, omistautuminen, uhrautuminen, ryhmään luottaminen

Positiivinen ilmapiiri

Avainsanoja: halu, sitoutuminen, yhtenäisyys, henki, kemiat

Yhtenäisen ryhmän luominen

- Tunne ykseydestä, ylpeys jäsenyydestä
- Jokainen ryhmä on ainutlaatuinen kokonaisuus
- Osattava hyödyntää ryhmän ainutlaatuisuus

Avoimuus / vuorovaikutus

- Omien ajatusten ja tunteiden ilmaiseminen
- Muiden kuunteleminen

Sosiaalinen tuki

- Aitous, rehellisyys, erilaisuuden hyväksikäyttö
- Luokkatilanteen ulkopuoliset tapahtumat
- Onnistunut lopputulos = Innostus ryhmään kuulumisesta

Ryhmän kiinteyttä lisääviä tekijöitä

Ryhmän kiinteyttä voidaan parantaa vaikuttamalla mm. seuraaviin tekijöihin:

Rakenteisiin liittyvät tekijät:

- Roolien selvyys ja hyväksyminen
- Osallistuva johtajuus
- Sosiaalisten ja tehtäviin liittyvien normien pysyvyys

Toimintaympäristöön liittyvät tekijät

- Mahdollisuudet jatkuvaan, läheiseen yhteistoimintaan
- Erottuvuus: Ryhmällä jotain näkyvää, omaa

Ryhmätoimintaan liittyvät tekijät

- Henkilökohtaiset uhraukset
- Päämäärät ja tavoitteet – yksilöiden kautta

Tehokkaan ja tehottoman ryhmän piirteitä:

Tehokas ryhmä:

- 1 Ilmapiiiri on vapautunut ja viihtyisä. Ihmiset osallistuvat ja ovat kiinnostuneita.
- 2 Paljon keskustelua, johon kaikki osallistuvat ja pysyvät keskustelun aiheessa.
- 3 Jokainen tietää ja ymmärtää tehtävän, joka heidän täytyy tehdä.
- 4 Ryhmän jäsenet kuuntelevat toisiaan. Kaikki ideat käsitellään yhdessä.
- 5 Erimielisyyksissä ryhmä toimii ratkaisun löytämiseksi "tutulla tavalla". Kukaan ei ole tyytymätön ryhmän ratkaisuihin.
- 6 Ihmiset voivat kritisoida vapaasti ja sanovat rehellisesti mitä ajattelevat.
- 7 Jokainen tietää, mitä muut ajattelevat keskusteltavasta aiheesta.
- 8 Kun toimitaan, jokainen tietää mitä täytyy tehdä ja kaikki auttavat toisiaan.
- 9 Eri ihmiset ottavat johtajan roolin aika ajoin.
- 10 Ryhmä on tietoinen siitä, kuinka hyvin se toimii ja mikä häiritsee sen edistystä ja kehittymistä. Ryhmä huolehtii itse itsestään.

Tehoton ryhmä:

- 1 Ilmapiiiri heijastelee välinpitämättömyyttä ja pitkästyistä.
- 2 Vain yksi tai kaksi ihmistä puhuvat. Vähän ponnisteluja keskustelun pysymiseksi asiassa.
- 3 On vaikeaa ymmärtää ryhmän tehtävää.
- 4 Ihmiset eivät todella kuuntele toisiaan. Kaikkia ideoita ei käsitellä ryhmässä.
- 5 Erimielisyyksiä ei ratkaista tehokkaasti. Niistä äänestetään ilman keskustelua. Jotkut ovat tyytymättömiä ratkaisuihin.
- 6 Ihmiset eivät puhu ajatuksiinsa avoimesti. He valittavat päätöksistä jälkepäin.
- 7 Yksi tai kaksi henkilöä ovat hallitsevia. Mitä he sanovat, on sallittua ja merkittävää.
- 8 Kukaan ei välitä, mitä pitäisi tehdä ja kukaan ei tarjoudu auttamaan toisiaan.
- 9 Vain yksi tai kaksi ihmistä päättävät ja toimivat ryhmän johtajina.
- 10 Ryhmä ei keskustele siitä, miten se toimii tai ongelmista, joita sillä on. Ryhmä tarvitsee jonkun, joka huolehtii siitä.

Miten huippuryhmä syntyy?

Turvallisuus ryhmäytymisen kivijalkana

Turvallisuus on ryhmän tila, jossa on mahdollisimman vähän sellaisia tekijöitä, jotka voisivat synnyttää pelkoa, häpeää, syyllisyyttä tai arvottomuuden tunnetta. Turvallisuus syntyy luottamuksesta, avoimuudesta, hyväksynnästä, tuen antamisesta ja sitoutumisesta ryhmään.

Myönteinen palaute ryhmän kannalta:

- Ilmapiiri paranee
- Luottamus ja turvallisuus paranevat
- Luovuus lisääntyy
- Uskallus ilmaista itseään lisääntyy
- Viihtyvyys kasvaa

Myönteinen palaute yksilön kannalta:

- Hyvä olo
- Itsetunto nousee
- Itseluottamus ja -arvostus lisääntyy
- Usko itsessä oleviin mahdollisuuksiin lisääntyy
- Kyky nähdä muissa hyviä puolia kasvaa
- Kyky kohdata myös korjaavaa palautetta kasvaa
- Ystävyyssuhteet voivat lujittua
- Motivaatio ryhmässä olemiseen paranee
- Suorituskyky nousee

Yhteistoiminta-harjoitteet

Tutustumista, hauskanpitoa ja vapautumista

Yhteistoimintaharjoitteiden tavoitteena on yhdessä oppiminen yhteisten kokemusten avulla. Harjoitteiden tekeminen on ryhmän jäsenten tutustumista toisiinsa, hauskanpitoa yhdessä sekä toiminnan kautta yksilöiden vapautumista turvallisessa ympäristössä. Vapautuessaan yksilöt uskaltavat toimimaan rohkeammin ja he ottavat helpommin vastuuta sekä antavat oman panoksensa ryhmän toimintaan haasteiden edessä. Matkan varrella tapahtuvat erilaiset kommellukset, hullunkuriset ratkaisut ja epäonnistumiset sekä onnistumiset, avaavat ryhmän jäsenille uusia näkökulmia toistaan. Tämä myös lähentää jäseniä toisiinsa ja helpottaa tutustumista sekä opettaa hyväksymään myös toisten erilaisia piirteitä.

Me-hengen syntyminen

Harjoitteiden tavoitteena on lisätä ryhmän jäsenten yhteenkuuluvuuden tunnetta ja siten edistää yhteishengen eli ns. me-hengen syntymistä. Yhteinen kokemushistoria ja tunnesiteet yhdistävät ryhmää. Yhteishengen vahvistuessa yksilöiden toimintaa eivät enää ohjaa pelkästään hänen omat intressinsä, vaan mukaan tulevat myös ryhmän yhteiset intressit. Parhaimmillaan yhteishenki, me-henki tai ryhmähenki näkyy kollektiivisena vastuuna ryhmän ja yksilöiden toiminnassa. Hyvä ryhmä "kannattelee" jäseniään haasteissa. Tämä näkyy niin toiminnallisissa harjoituksissa kuin tulevalle koulupolulakin, kun yksin eteneminen on hidasta ja vaikeaa.

Tutustumisharjoitteet

Ensikontaktit luovat pohjan tulevaan yhteistyöhön ja yhdessä toimimiseen. Yhteisten harjoitteiden avulla ryhmän jäsenet tutustuvat toisiinsa. Tutustumisharjoitteissa tulee huomioida erityisesti ilmapiirin vaikutus harjoitteiden onnistumiseen. Avoin ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys sille, että opiskelijat vapautuvat ja uskaltavat osallistumaan harjoitteiden tekemiseen. Ohjaajan tulisi kiinnittää mieltä keinoja, miten hän itse kykenisi vaikuttamaan hyvän ja kannustavan ilmapiirin syntymiseen, sekä kuinka hän voi eri tilanteissa olla ryhmän varautuneiden opiskelijoiden tukena ja rohkaista heitä. Itsensä ilmaiseminen ja esiintyminen uusien ihmisten parissa ja uudessa ympäristössä voivat olla joillekin erittäin haasteellisia tilanteita. Muistammehan kaikki koulusta oppitunnit, jolloin pidettiin esitelmää.

Nimilappuharjoite, esittely

Laitetaan opiskelijoille nimilaput rintaan. Heidän tulee selvittää kenellä on hänen omansa ja kenen lappu taas on itsellä rinnassa. Tämän jälkeen jaetaan ryhmä pareihin joiden tulee haastatella toisiaan valmiin kyselykaavakkeen avulla. Lopuksi parit esittelevät muulle luokalle toisensa saatujen vastauksien perusteella.

Yhteinen aamulenkki

Aloittavien luokkien yhteinen aamulenkki ja "yhteiset aamutoimet". Ryhmänohjaaja kokoaa ryhmänsä aloituspisteeseen esim. luokkaan. Tämän jälkeen siirytään ryhmänohjaajan johdolla sovittuun paikkaan. Yhteinen aamulenkki toteutetaan paikan päällä annettavien erillisohjeiden mukaan. Harjoitteena still –kuva.

Still –kuva

Jokainen ryhmä esittää oman koulutusalan still -kuvana toisille opiskelijoille. Kuva muodostuu kaikkien opiskelijoiden ja ryhmänohjaajan ollessa osallisina eli "malleina". Kuvan toteutusta on hyvä suunnitella jo opiskelijoiden kanssa ennakkoon ja siinä on hyvä hyödyntää alalta saatavaa rekvisiittaa. Kuitenkin on huomioitava rekvisiitan kuljetettavuus kantaen.

Pölkkyharjoitus

Ryhmä asettuu seisomaan kahdelle tukille kasvokkain. Annetaan ryhmälle tehtäväksi siirtyä aakosjärjestykseen tai järjestykseen esim. syntymäkuukausien mukaan. Opiskelijoiden tulee liikkua tukilla siten, etteivät he kosketeta maata. Kaveria saa tukea ja avustaa, mutta vain tukilla seisten. Lopuksi ryhmä ahtautuu kokonaan pienemmälle pölkylle ja ryhmänohjaaja kirjaa montako opiskelijaa hyväksytysti pölkylle samanaikaisesti mahtuu.

Ryhmäsuokset

Hiihdetään ryhmäsuksilla annettu matka.

Pelissäännöt ja "luokan vanhimman" valinta

Luokalle tehdään omat pelissäännöt. Pelissääntökeskustelu perustuu keskusteluun ryhmän ja koulun säännöistä sekä opiskelijanoppaan (opiskelijoille jaettava ohjeistusmateriaali) ohjeistuksesta. Keskustelua ohjaa ryhmänohjaaja ja keskustelua käydään yhdessä ja perustellusti. Keskustelussa on hyvä käydä läpi myös yhteisiä seuraamuksia. Pelissäännöistä pyritään tekemään ryhmän oma juttu.

Luokalle valitaan oma luottamushenkilö, eli ns. "luokan vanhin". Ryhmänohjaajat palauttavat luokkansa pelissäännöistä kopion ja luokanvanhimman valinnan tuloksen, viikon päätteeksi apulaisrehtorille. Luokanvanhin voi toimia luokan yhteyshenkilönä niin opettajien kuin opiskelijoidenkin suuntaan. Hänen apuunsa voidaan turvautua erilaisissa ristiriitatilanteissa. Hänen roolistaan on hyvä keskustella ryhmässä ennen valintaa.

Novidarastit "Talo tutuksi"

Tavoitteena on tehdä kouluympäristö tutuksi. Annetaan kartta yhdelle luokan jäsenistä ja paikka / reitti, joka tulisi löytää. Ohjaaja toimii vain tukena. Pisteitä on ympäri koulua, kuten koulutusalat, toimisto, kirjasto, terveydenhoitaja ym. Jokaisella rastilla esittelyn kesto maks. 2-3 min. Tavoitteena jättää mielikuva paikasta.

Ongelmanratkaisu- harjoitteet

Ongelmanratkaisuharjoitteissa ryhmä asetetaan ns. ongelmatilanteen eteen, johon heidän yhdessä tulee etsiä ratkaisua. Ratkaisut on suunniteltu siten, että tehtävä ei tule suoritettua mikäli kaikki jäsenet eivät osallistu toimintaan. Ratkaisut syntyvät usein osissa, kun toinen keksii jotain ja toinen taas täydentää sitä. Tärkeää onkin, että kaikki jäsenet saavat halutessaan äänensä kuulluksi.

Harjoitteille ominaista on ensin pohdintaosio, jossa jäsenet keskusteleval tilanteesta ja ratkaisumahdollisuuksista sekä toimintaosio, jossa malleja kokeillaan.

Toimintaosiossa ohjaajan on erityisen tärkeää estää fyysisten vaaratilanteiden syntyminen. Parhaimmillaan harjoitetilanteet ovat luovia ja hauskoja. Ratkaisuja kokeiltaessa joudutaan usein koomi-
siinkin tilanteisiin, joista ei yritystä ja huumoria jää puuttumaan.

Hämähäkinseitti

Kuvaus

Ryhmä joutuu menemään läpi seittimäisestä naruverkosta siten, että yhtä aukkoa voidaan käyttää vain kerran. Ohjaaja määrittelee, mitä aukkoja käytetään nähtyään ryhmän ja arvioituaan sen voimavarat.

Fyysiset turvallisuusriskikohdat

Tarvitaan mieluiten kaksi turvahenkilöä, yksi seitin kummallekin puolelle. Heidän tulee olla riittävän lähellä nostotilanteita, niin että he voivat nopeasti estää putoamiset. Erityisesti niskan kohta on varmistettava.

Psyykkiset turvallisuusriskikohdat

Ohjaaja selvittää jo ennakoon, onko ryhmässä vaikeasti liikkuvia tai hyvin kookkaita. Mikäli näin on, seittiin jätetään yksi kulkuväylä aivan alas.

Ohjeistus

"Ryhmän tulee päästä tämän seitin läpi siten, että yhtä aukkoa voi käyttää vain kerran. Puihin ei saa tukeutua eikä seitin naruhiin koskettaa muuten kuin hipaisten. Toiselta puolelta saa auttaa vasta kun on päässyt sinne. Ryhmä vastaa jäsentensä turvallisuudesta. Erityisesti niskalleen putoamista on varottava".

Ohjaaminen

Ohjaaja toimii toisena turvahenkilönä. Hän arvioi, mistä aukoista ryhmän tulee mennä ja antaa tarkistuskysymyksiin vastauksia.

Vaijerikävely

Kuvaus

Paksu vaijeri on kiinnitetty puiden väliin. Ryhmän tulee ylittää alue vaijeria myöten siten, että he kulkevat ryhmänä alusta loppuun asti. He saavat käyttää apunaan puita mihin vaijeri on kiinnitetty.

Fyysiset turvallisuuskohdat

Köysien alapuolella ei saa olla kiviä, kantoja eikä mitään muutakaan, mihin joku pudotessaan saattaisi loukata itsensä. Köyden keskikohdan korkeus maanpinnasta saa olla enintään 40 cm silloin, kun sillä kuljetaan. Vaijerilta horjahtaminen tapahtuu erittäin nopeasti.

Ohjeistus

"Teidän tulee ylittää tämä alue (suo) vaijeria pitkin siten että kuljette ryhmässä alueen yli. Apunanne saatte käyttää puita mihin vaijeri on kiinnitetty, muita puita ei saa käyttää hyväksi. Jos ja kun joku tippuu vaijerilta hänen on palattava aloituspisteeseen. Ylittäjien tulee erityisellä tavalla varoa horjahtamista".

Ohjaaminen

Ohjaaja toimii turvahenkilönä. Hän käy ryhmän kanssa maaston läpi ennen vaijerikävelyä ja antaa tarkistuskysymyksiin vastauksia.

Tukinylitys

Kuvaus

Ryhmä ylittää 1.8 – 2.5 metrin korkeudella olevan poikkihirren.

Fyysiset turvallisuuskohdat

Tukin alapuolella ei saa olla kiviä, kantoja eikä mitään muutakaan, mihin joku pudotessaan saattaisi loukata itsensä. Ohjaaja teroittaa ryhmän vastuuta turvallisuudesta ja korostaa erityisesti niskalleen putoamisen vaaraa. Vaaraa aiheuttaa myös ylittäjän jalat ylitysvaiheessa sekä pudottautumisvaiheessa. Ohjaaja määrää turvahenkilöt ja toimii turvahenkilönä.

Ohjeistus

"Tehtävänne on ylittää tämä tukki. Toiselta puolelta saa auttaa vasta sitten, kun on päässyt sinne. Toiselle puolelle päässeet eivät saa auttaa yli tulevia alakautta (paitsi silloin jos turvallisuus on vaarassa). Hypätä ei saa. Tukkiin voidaan asettaa myös apuköysi, jota voidaan käyttää ohjaajan luvalla".

Ohjaaminen

Ohjaaja toimii turvahenkilönä ja antaa lisää turvallisuusohjeita niitä tarvittaessa. Hän käy ryhmän kanssa maaston läpi ennen tukin ylitystä ja antaa tarkistuskysymyksiin vastauksia.

Vesistön ylitys

Kuvaus

Tavoitteena on ylittää noin 10 metriä leveä "joki". Joessa on 4 - 5 pientä "saareketta / karia", joita hyväksikäyttäen joki voidaan ylittää kuivin jaloin. Ryhmällä on käytössään kaksi eripituista lankkua, joita voidaan asettaa saarekkeiden välille.

Ohjeistus

"Koko ryhmän on ylitettävä joki kenenkään putoamatta veteen. Pudotustapauksessa suoritus on aloitettava alusta".

Ohjaaminen

Ohjaaja valvoo ohjeistuksen noudattamista ja antaa tarkistuskysymyksiin vastauksia.

Ankkurinosturi

Kuvaus

Ankkurinosturissa on nosturi, jolla pitää siirtää tavaroita paikasta toiseen. Nosturissa on kuusi ohjausnarua, joilla sitä liikutellaan. Ryhmän täytyy ottaa samanaikaisesti haltuun kaikki ohjausnarut, jotta nosturi lähtee liikkeelle. Rajatulle nosturialueelle ei saa mennä kukaan. Nosturi kiristetään naruilla ensin ylös, jonka jälkeen sitä liikutellaan keskustelemalla milloin kukin vetää ja toiset taas löysäävät.

Fyysiset turvallisuuskohdat

Ohjaajan tulee huolehtia siitä, ettei kukaan mene rajatulle nosturialueelle, jottei nosturi vahingoita ketään. Nosturin ohjausnaruista ei myöskään tule kiskoa liian voimakkaasti.

Ohjeistus

"Ryhmän tulee yhdessä nostaa ankkurinosturilla kontit merkityille alueille. Jokaista ohjausnarua on käytettävä".

Ohjaaminen

Ohjaajan tulee seurata ryhmän toimintaa sivusta ja puuttua mikäli toiminta ei onnistu tai turvallisuus sitä vaatii. Mikäli näin tapahtuu ohjaaja pysäyttää nosturin, ja ohjeistuksen jälkeen käynnistää sen uudelleen.

Pomminpurku

Kuvaus

Reunoiltaan noin 5 – 10 metrin alueen keskeltä täytyy ryhmän nostaa virvoitusjuomakori pois kahden köyden avulla, ilman että se koskettaa maata.

Ohjeistus

"Tämän alueen keskellä on pommi, joka ei ole vielä räjähtänyt. Teidän täytyy saada se pois sieltä näiden kahden köyden avulla. Ette saa astua alueen sisäpuolelle. Kun pommi on saatu köysien avulla ilmaan, se ei saa enää koskettaa maata. Sitä ei saa myöskään liikuttaa maata myöten".

Ohjaaminen

Ohjaaja valvoo ohjeistuksen noudattamista ja antaa tarkistuskysymyksiin vastauksia.

Rengastolppa

Kuvaus

Rengastolpassa ryhmän tavoitteena on saada rengas pois tolpastä siten ettei tolppaan kosketa ollenkaan. Kun rengas on poistettu tehtävä on valmis. Mikäli puuhun edes hipaistaan on tehtävä aloitettava alusta kokonaan.

Ohjaaminen

Ohjaaja ei puutu itse suoritukseen muutoin kun havaitessaan turvallisuusriskin tai virheen. Ohjaaja myös hyväksyy suorituksen. Mikäli tehtävä ei lähde käyntiin ohjaaja voi osallistua pohdintaan.

Fyysiset turvallisuuskohdat

Ohjaajan tulee varmistaa, ettei vaaratilanteita synny. Erityisen riskin muodostavat nostot joissa on liian vähän tukea tai nostettavaa pyritään nostamaan liian korkealle tai hän nostettaessa on pää alaspäin. Näissä ja muissa vaaratilanteissa on toiminta pysäytettävä ja pohdittava muita ratkaisumalleja.

Luottamusharjoitteet

Ihmisen luottamus on tunnetta siitä, että johonkin voi luottaa.

Tämä henkilö ei petä toiveita, joita häneen on asetettu, eikä siten tuota pettymystä. Luottamus syntyy kokemuseräisestä tiedosta. Turvallisen ryhmän rakentumisen keskeisin elementti on luottamus. Luottamusharjoitteiden avulla pyritään edistämään luottamuksen syntymistä ryhmän jäsenten kesken.

Harjoitustilanteissa osallistujat joutuvat toimimaan tilanteissa ja ympäristöissä, joissa he joutuvat luottamaan toisen ryhmän jäsenen tukeen tehtävästä suoriutumisesta. Tähän toimintaan sisältyy aina yksilölle riskin ottamista eli asettumista riskille alttiiksi. Riskin osoittautuessa ottamisen arvoiseksi, syntyy jäsenten välille luottamuksen tunnetta.

Luottamusharjoitteisiin on aina suhtauduttava suurella vakavuudella. Ohjeistus ja harjoitteiden valmistelu on suunniteltava huolellisesti. Harjoitteet voivat epäonnistuessaan toimia myös käänteisesti, jolloin jäsenet menettävät luottamuksen toisiinsa.

Nightline

Kuvaus

Nightlinessa jokaisen kulkijan silmät sidotaan ja kulkija kiinnitetään ohjausköyteen siten, että kiinnitysköysi on hänen ranteensa ympäri. Nightlinessa kuljetaan yksin / pareittain hiljaisuudessa lähtöpaikasta maaliin, joka on suoritus. Suorittajan pari kulkee edellä ”mykkänä” turvamiehenä eli varmistaa ongelmallisten maastonkohtien ohittamisen turvallisesti.

Fyysiset turvallisuusnäkökohdat

Nightlinessa on tärkeää rauhallisen ilmapiirin luonti, selkeä lähtöjärjestys ja turvasana SEIS, joka pysäyttää jokaisen kulkijan paikalleen. Kulkijan on kuljettava hitaasti ja jalalla tunnustellen jottei vahinkoja satu. Jos joku ryhmästä tuntee epävarmuutta, niin kanssamatkustaja kulkee vierellä ja ohjaa tarvittaessa.

Psyykkiset turvallisuusnäkökohdat

Vaikka nightlinessa hiljaisuus on tärkeä elementti, on silti huomiotava, ettei kukaan tunne jäävänsä yksin. Mikäli ryhmässä on aistittava epävarmuutta voidaan ryhmä puolittaa valvojiin jotka seuraavat suoritusta hiljaa paikallaan radan varrella (ohjatut paikat).

Ohjeistus

”Kulkijan on kuljettava sokkona lähdöstä maaliin. Hänet kiinnitetään ohjausköyteen, josta ei saa irrottautua. Maalin merkinä on yksi ohjaaja joka sanoo: ”ota side pois ja voit irrottautua” (esim. opiskelija, jolla on liikuntarajoitteisuutta tai viimeinen kulkija). Nightlinea pitkin on kuljettava hitaasti ja varoen, tunnustellen jaloilla ja vapaalla kädellä. Mikäli ei pääse eteenpäin, on nostettava käsi pystyyn ja pyydettävä ohjausta”.

Ohjaaminen

Ohjaajan tulee huolehtia kulkijoiden turvallisuudesta. On kyettävä luomaan rauhallinen ilmapiiri, jottei vahinkoja satu. Ohjaajan tulee nimetä maalimies, joka sovitulla paikalla pysäyttää kulkijan ja käskkee ottamaan liinan pois sekä irrottautumaan köydestä.

Ohjaaja lähettää ja tarkastaa kiinnityksen sekä sokkoliinan. Lähtövälien tulee olla tarpeeksi pitkät. Luottamustehtävien purkuun on myös tärkeä varata aikaa suoritusten jälkeen. Paras tapa on keskustella yhdessä.

Sokkomato

Kuvaus

Ryhmästä valitaan yksi ohjaaja. Muut ryhmän jäsenet kiinnittyvät toisiinsa asettamalla kädet toistensa harteille ja muodostava siten madon. Ohjaaja käskkee matoa sulkemaan silmänsä -sokkomato. Mato kiertää ohjaajan ohjauksessa ennalta merkityn reitin.

Ohjaaminen

Ohjaaja ohjaa komennoilla matoa olemassa olevan radan läpi (merkitty). Ohjaajaa tulee vaihtaa siten, että mato pysäytetään ja seuraava siirtyy ohjaajaksi ja entinen ohjaaja liittyy taas matoon.

Fyysinen turvallisuus

Madon voi vaaratilanteen aiheutuessa pysäyttää ennalta sovitulla komennolla esim. Mato seis!

Luottamusharjoitteissa muistettavaa:

- Rauhallinen ja avoin ilmapiiri
- Aina palaute suorituksesta
- Ohjaajan tulee keskeyttää harjoite välittömästi, jos näkee vaaratilanteen

Esimerkki: aloittavien luokkien
ensimmäisen viikon ohjelma / aikataulu

Kello		1. Päivä / Keskiviikko				
10.00-10.45	Uusien opiskelijoiden kokoontuminen juhlasaliin. opiskelijoille. Ryhmänohjaajien esittelyt ja			Rehtorin ja apulaisrehtorin tervehdys uusille Novidan siirtyminen koulutusaloille.		
10.45-12.00	Ryhmänohjaajan tervehdys. Opiskelijoiden			alkutiedot, seuraavan päivän ohjelma, lukujärjestysasiat.		
12.00	Koulupäivä päättyy.					
2. Päivä / Torstai						
8.00-8.45	Opastusta opiskelijoille			(koulumatkatukiopintososiaaliset edut, ...)		
8.55-9.35	Nimilappuharjoitus, kyselykaavake			(kaikki aloittavat luokat)		
9.50-10.35	Koulutusala tutuksi. Tutustuminen omaan			ATK-info auditoriossa (Wilma- tunnukset, ruokailuläpykät) ALO1A, ALO1B, MEK1, AJA1, PRB1		
10.40-11.25	koulutusalaan työvaltaisilla toiminnallisilla harjoitteilla!			ATK-info auditoriossa (Wilma-tunnukset, ruokailuläpykät) RAK1, SÄH1, KOK1		
11.30-12.15	RUOKAILU					
12.15-13.00	Koulutusala tutuksi. Tutustuminen omaan koulutusalaan työvaltaisilla toiminnallisilla harjoitteilla!			ATK-info auditoriossa (Wilmatunnukset, ruokailuläpykät) MER1, SOT1A, SOT1B		
12.15-13.00	Koulutusala tutuksi. Tutustuminen omaan			koulutusalaan työvaltaisilla toiminnallisilla harjoitteilla!		
3. Päivä / Perjantai						
8.00-9.30	Aloittavien ryhmien yhteinen aamulenkki ja Kokoontuminen ryhmänohjaajien johdolla			"yhteiset aamutoimet" vesitornin juureen klo 8.15.		
	Ryhmäytymisharjoitteet Kivimäen kentällä			klo 9.50-13.55		
	pölkyt + pommi	sukset	seitti +	frisbee	tukinylitys + rengastorni	Koulutusala tutuksi
9.50-10.35	MEK1 AJA1	ALO1A ALO1B	KOK1		MER1	SÄH1, PRB1, RAK1, SOT1B, SOT1A
10.40-11.30	ALO1A ALO1B	MEK1 AJA1	MER1		KOK1	
11.30-12.15	RUOKAILU					
12.15-13.00	SÄH1	PRB1	RAK1		SOT1A, SOT1B	MEK1, AJA1, ALO1A
12.15-13.00	PRB1	SÄH1	SOT1A &	SOT1B	RAK1	ALO1B, KOK1, MER1

Esimerkki: aloittavien luokkien
ensimmäisen viikon ohjelma / aikataulu

4. Päivä / Maanantai								
Kello	Ryhmänohjaajan rasti			Novidarastit				
8.00-8.45 8.55-9.35	MEK1, AJA1, ALO1A, ALO1B, KOK1, MER1			SÄH1, PRB1, RAK1, SOT1A, SOT1B				
9.50-10.35 10.40-11.30 11.30-12.15	SÄH1, PRB1, RAK1, SOT1A, SOT1B			MEK1, AJA1, ALO1A, ALO1B, KOK1, MER1				
	RUOKAILU							
	pölkyt + pommi	sukset	seitti + frisbee	tukinylitys + rengastorni	Ryhmänohjaajan rasti / tulohaastattelu			
12.15-13.00	KOK1	MER1	MEK1, AJA1	ALO1A, ALO1B	SÄH1, PRB1, RAK1, SOT1A , SOT1B			
13.10-13.55	MER1	KOK1	ALO1A, ALO1B	MEK1, AJA1				
5. Päivä / Tiistai								
	vaijeri + ankkuri	vesistön ylitys	nightline	+sokkomato	Ryhmänohjaajan rasti / tulohaastattelu			
8.00-8.45	MEK1, AJA1	ALO1A, ALO1B	RAK1		SÄH1, PRB1, SOT1A, SOT1B, MER1, KOK1			
8.50-9.35	KOK1	RAK1	ALO1A,	ALO1B	SÄH1, PRB1, SOT1A, SOT1B, MER1, MEK1, AJA1			
9.50-10.35	RAK1	KOK1	MEK1,	AJA1	SÄH1, PRB1, SOT1A, SOT1B, MER1, ALO1A, ALO1B			
10.40-11.30	MER1	SÄH1, PRB1	SOT1A,	SOT1B	MEK1, AJA1, ALO1A, ALO1B, KOK1, RAK1			
11.30-12.15	RUOKAILU							
12.15-13.00	SOT1A , SOT1B	MER1	SÄH1,	PRB1	MEK1, AJA1, ALO1A, ALO1B, KOK1, RAK1			
13.10-13.55	SÄH1, PRB1	SOT1A , SOT1B	MER1					
6. Päivä / Keskiviikko								
8.00-8.45	Yhteiset pelisäännöt (kaikki aloittavat luokat) Opiskelijan opas, järjestyssäännöt Luokan ”vanhimman” valinta seuraavan viikon lukujärjestys							
8.50-9.35								
9.50-10.35								
10.40-11.15	RUOKAILU							
	pölkyt + pomminpurku	sukset	vaijeri + ankkuri	tukinylitys + rengastorni	seitti + frisbee	vesistön ylitys	nightline +sokkomato	Ryhmänohjaajan rasti / Tulohaastattelu
11.15-12.00	RAK1	SOT1A SOT1B	SÄH1	PRB1	ALO1A, ALO1B	MEK1, AJA1	KOK1	MER1
12.15-13.00	SOT1A SOT1B	RAK1	PRB1	SÄH1				MEK1, AJA1, ALO1A ALO1B, KOK1, MER1
13.10-13.55	Yhteenvetoa aloitusviikosta omissa luokissa							

KIMPASSA

Yhteisöllisyyden edistäminen oppilaitoksessa

Lisätietoja

Hannu Ketonen

hannu.ketonen@lskky.fi